

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว และการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา

ชื่อเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนต้นแบบในการจัดการเรียนรวม
ระหว่าง เด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
**A Research Project to Create a Model School for
Inclusion of the Normal and Special Needs Children**

ผู้วิจัย ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู

ผู้วิจัยร่วม ดร.กุลยา ก่อสุวรรณ
ชนิดา มิตรานันท์
ประพิมพ์พงศ์ วัฒนระรัตน์

ปีที่ทำวิจัยเสร็จ พ.ศ. 2550

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุกสังคมย่อมมีเด็กพิการ หรือเรียกในทางการศึกษาว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กเหล่านี้เมื่อเติบโตขึ้นถึงวัยที่จะต้องเข้าโรงเรียน ก็จะต้องเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน ผู้ปกครองบางคนอาจส่งเด็กไปเรียนในโรงเรียนเฉพาะ แต่แนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับสากล จะพยายามทำให้โรงเรียนทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนเรียนรวม (inclusive school) เพื่อให้เด็กทุกคนไม่ว่าจะมีความบกพร่องหรือไม่ก็ตามให้มีโอกาสเรียนรวมกัน เพื่อเตรียมเยาวชนให้อยู่รวมกันอย่างกลมกลืนในชุมชนเดียวกันในอนาคต

โรงเรียนทุกโรงเรียนในประเทศไทย มีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมกันอยู่ในโรงเรียนอยู่แล้ว มากบ้าง น้อยบ้างแตกต่างกันไป ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ โรงเรียนไม่ทราบจะจัดการเรียนการสอนอย่างไร (นิลกุล ทูรานุกภาพ 25....) จึงจะทำให้ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนกันได้ โดยให้ทั้งสองฝ่ายบรรลุศักยภาพสูงสุดทางการศึกษา คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาพัฒนาโรงเรียนที่มีอยู่แล้ว 1 โรงเรียนให้เป็นโรงเรียนตัวอย่างในการจัดการเรียนรวมกันระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อเป็นแบบอย่างเป็นแนวทางให้โรงเรียนอื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติ

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อพิจารณาว่า โรงเรียนปฏิบัติอยู่แล้วให้เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมุ่งพัฒนา 2 ประการสำคัญ คือ

1. ขั้นตอนในการจัดการเรียนรวม
2. รูปแบบในการจัดการเรียนรวม

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในระดับประถมศึกษาที่รับนักเรียนเข้าเรียนโดยไม่มีการสอบคัดเลือก โดยรับผู้เรียนทุกคนทั้งที่เป็นเด็กปกติ และเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียน เป็นโรงเรียนของชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 2 วัดปราสาททอง 2 อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มเลือกโรงเรียนจาก 3 โรงเรียนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่คณะผู้วิจัยกำหนด เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา รับนักเรียนในเขตบริการเข้ารับการศึกษโดยไม่มีการคัดเลือก มีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหลายประเภท

เครื่องมือที่ใช้ มีทั้งหมด 11 ชุด เป็นเครื่องมือในการตัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 6 ชุด เครื่องมือประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน 2 ชุด เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2 ชุด และแผนการ

สอนอีก 1 ชุดใหญ่ เครื่องมือทุกชุดมีค่าความเที่ยงตรง (validity) และค่าความเชื่อมั่น (reliability) ในระดับดีทุกชุด

ในการดำเนินการทดลอง เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2549 และสิ้นสุดในปี 2550 โดยเลือกขั้นตอนในการจัดการเรียนรวม นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินคุณภาพ หลังจากนั้นจึงนำขั้นตอนมานำเสนอต่อบุคลากรของโรงเรียนเพื่อขอความเห็นชอบ ครูทุกคนเห็นด้วยกับขั้นตอนดังกล่าวจึงเริ่มดำเนินการพัฒนาโรงเรียนโดยการอบรมครูจนกระทั่งครูมีทัศนคติเชิงบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและต่อการเรียนรวม หลังจากนั้นจึงมีการคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การประเมินความต้องการพิเศษของนักเรียน การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เลือกรูปแบบการเรียนรวม โดยครูเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเลือกและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การดำเนินการสอนตามรูปแบบที่ทางโรงเรียนเลือก การจัดการที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลตาม IEP และการปรับ IEP

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ t-test ซึ่งใช้ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับทัศนคติของครูผู้ปกครอง และนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนรวม Wilcoxon on Matched Pairs Signed Ranks Test ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญและครูเลือกขั้นตอนในการจัดการเรียนรวม ดังนี้ และมีความเห็นว่าเป็นขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพ

1. การศึกษาความพร้อม และทัศนคติของครู
2. การคัดแยกเด็ก
3. การตัดสินใจเด็กพิเศษ และการประเมินความต้องการพิเศษ
4. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
5. การจัดรูปแบบการเรียนรวม
6. การดำเนินการสอนตาม IEP
7. การนิเทศติดตามผล
8. การประเมินผลตาม IEP
9. การปรับ IEP
10. การเลื่อนชั้น การออกหลักฐาน

รูปแบบในการเรียนรวม ผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรของโรงเรียนเลือกรูปแบบการเรียนรวม 3 รูปแบบต่อไปนี้เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ 1 การเรียนรวมเต็มเวลา (Full Inclusion) ใช้กับเด็กแอลดีที่มีความบกพร่องไม่รุนแรง โดยกำหนดให้เด็กแอลดีที่ไม่รุนแรงเรียนรวมในห้องเรียนปกติ ห้องเรียนละ 1 คน เด็กแอลดีทุกคนมี IEP ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ นักเรียนแอลดีร่วมกิจกรรมเดียวกันกับเด็กปกติ ครูใช้เวลาทำชั่วโมงขณะเด็กอื่นทำแบบฝึกหัด สอนเพิ่มเติมแก่เด็กแอลดี การสอนภาษาไทย และคณิตศาสตร์ สอดตาม IEP

รูปแบบที่ 2 การเรียนรวมบางเวลา (Partial Inclusion) เป็นการดึงนักเรียนออกมาสอน (pull-out program) ในห้องเสริมวิชาการ (resource room) ในชั่วโมงวิชาภาษาไทย มีครูสอนประจำในห้องเสริมวิชาการ สอนตาม IEP และสอบตาม IEP ใช้กับเด็กแอลดีที่มีความรุนแรง

รูปแบบที่ 3 การจัดให้มีครูผู้ช่วย (Teacher Aid Program) เป็นการส่งผู้ช่วยครูเข้าไปดูแลเด็กในห้องเรียนปกติ ผู้ช่วยครูอยู่กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตลอดเวลาที่เด็กเรียน ผู้ช่วยครู ได้แก่ ผู้ปกครองที่ผ่านการคัดเลือกแล้วตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ผ่านการอบรม และเป็นอาสาสมัคร รูปแบบนี้ใช้กับเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ผู้ช่วยครู 1 คน ต่อเด็ก 1 คน เด็กออทิสติกได้รับการฝึกทักษะพื้นฐานวันละ 1 ชั่วโมง เป็นการฝึกเดี่ยวตัวต่อตัวกับผู้เชี่ยวชาญในห้องเฉพาะ โดยใช้เทคนิคหลายอย่าง เช่น TEACCH และ DECS เป็นต้น

ขั้นตอนในการจัดการเรียนรวมและรูปแบบการจัดการเรียนรวมมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาได้จาก การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรตามหลายตัวสูงขึ้นหลังการทดลอง เช่น ทักษะคิดของครูสูงขึ้น ความรู้ของครูเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและเด็กที่มีความต้องการพิเศษสูงขึ้น และอยู่ในระดับดี ทักษะคิดของผู้ปกครองสูงขึ้น และอยู่ในระดับดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ของเด็กแอลดีสูงขึ้น โดยก่อนทดลองเด็กกลุ่มนี้ได้เกรดทั้ง 2 วิชาในระดับ 0 กับ 1 หลังการทดลองได้เกรด 3 กับ 4 ทุกคน เด็กออทิสติกมีทักษะในการช่วยเหลือตนเองสูงขึ้น มีทักษะทางสังคมสูงขึ้น มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น มีทักษะทางวิชาการสูงขึ้น นักเรียนสนุกสนานในการเรียน ครูมีความพึงพอใจและผู้ปกครองเป็นสุขมากขึ้น

การอภิปรายผล

ความพร้อมในการจัดการเรียนรวมเป็นสิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาเป็นประเด็นแรกก่อนที่จะจัดการเรียนรวมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความพร้อมมีหลายด้าน หนึ่งในหลายด้านคือ ทักษะคิดของครูที่มีต่อการเรียนรวม (Lupart, 2008) ครูควรมีทัศนคติทางบวกต่อการเรียนรวมและต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงจะทำให้การเรียนรวมประสบผลสำเร็จด้วยดี หากทัศนคติเป็นลบโรงเรียนควรหาทางพัฒนาทัศนคติของครูให้เป็นเชิงบวกเสียก่อน ในการวิจัยนี้ครูมีทัศนคติทางบวกต่อการเรียนรวม

กฎหมายรวมทั้งกฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนรวมเป็นสิ่งสำคัญ (Amanda et.al., 2008) ในปัจจุบันเรามีกฎหมายฉบับใหม่ที่ส่งเสริมการเรียนรวม ทำให้โรงเรียนส่งเสริมการเรียนรวมได้ แต่ควรมีกฎระเบียบย่อยๆ เช่น เกี่ยวกับการวัดผล เพื่อให้การเรียนรวมดำเนินไปได้ด้วยดี โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างได้ประยุกต์ระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนรวม จึงทำให้การเรียนรวมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนทั้งหลายยังอาจมองไม่เห็นขั้นตอนและรูปแบบ ตลอดจนแนวทางในการจัดการเรียนรวม ผลงานวิจัยครั้งนี้ อาจใช้เป็นตัวอย่างได้ในการจัดการเรียนรวมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยเสนอแนะให้โรงเรียนทุกโรงเรียนจัดการเรียนรวมตามแนวทางของโรงเรียนต้นแบบ โดยเลือกประยุกต์ตามความต้องการของแต่ละโรงเรียน